



Inarin kunta
Tekninen lautakunta
inari@inari.fi

LAUSUNTO

3.5.2024

Dnro 150/2024

Lausuntopyyntö 27.3.2024

IVALON ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS, LINTUMAA

Inarin kunta valmistelee Ivalon asemakaavan muutosta Lintumaan alueella. Kaavoituksen tavoitteena on saada lisää teollisuustontteja sekä saada alueen kaavatilanne vastaamaan nykyistä tilannetta. Suunnittelualue sijaitsee Ivalon keskustasta noin 1.5 km etelän suuntaan. Muutosalueella on yksi huoltoasemaintti (LH) sekä seitsemän teollisuustonttia. Laajennusalueella on tällä hetkellä mm. sahaus- ja korjaamot toimintaa sekä varastointia.

Suunnittelualue sijoittuu Ivalon paliskunnan alueelle, erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle ja saamelaisten kotiseutualueelle. Poronhoito on merkittävä elinkeino Inarin kunnassa. Se on tärkeä työllistäjä paitsi suoraan, myös lihan ja muiden tuotteiden jalostuksen sekä matkailupalveluiden kautta. Poronhoito ylläpitää alueen elinvoimaista, vahvaa saamelaiskulttuuria ja saamen kieltä. Poronhoito on myös merkittävä vetovoimatekijä kunnan vahvalle matkailulle. Inarissa harjoitetaan saamelaista poronhoitoa ja paliskuntien poronhoito perustuu porojen vapaaseen laiduntamiseen ja luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön. Ivalon paliskunnassa on paljon muuta maankäyttöä, ja paliskunta on eri yhteyksissä ilmaissut huolensa muun maankäytön laajenemisesta alueellaan.

Poronhoidon huomioon ottaminen kaavassa

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan poronhoitolailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on poronhoidon olemassaolon ja kannattavuuden edellytys. Poronhoitolaissa luetellaan rajoitukset vapaaseen laiduntamiseen. Saamelaisien kotiseutualueella porojen laiduntamista koskevat rajoitukset ja aitaamisvelvollisuus tiettyjen ehtojen täyttyessä koskevat ainoastaan viljelyksiä ja metsänuudistusalan taimikoita, eivät esimerkiksi asutusta, puutarhoja, teollista tai muuta yritystoimintaa (PHL 31 §). Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella valtion maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Maan luovuttaminen tai vuokraaminen saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maan omistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista (PHL 2 §). Poronhoitolain 53 §:n mukaan suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poronhoitoa turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (VAT). VATeissa edellytetään, että alueiden käytön suunnittelussa huolehditaan saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa määrätään koko kaava-alueita koskevista yleismääräyksistä: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämis edellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava



huomioon porotalouden tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Maankäyttö ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaan maakuntakaava ja yleiskaava ovat ohjeena muutettaessa asemakaavaa. Asemakaavoituksella ei saa vaikeuttaa yleiskaavan toteuttamista. Asemakaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin (MRL 9 §). MRL 54 §:n mukaan ”Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. --- Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. ---” Ivalon paliskunnan osakkailla on alueella voimassa erityinen oikeus, poronhoito-oikeus, jolle ei saa asemakaavalla aiheuttaa kohtuutonta haittaa.

Huomiot kaavasta

Ivalon paliskunnassa on paljon muuta maankäyttöä, ja paliskunta on huolissaan muun maankäytön laajenemisesta alueellaan.

Suunnittelualue on valtaosin teollista yritystoimintaa varten rakennettua aluetta. Alueella on muun muassa vanha saha, jonka alueella on oleskellut jonkin verran poroja keskikesällä räkkäaikaan hakemassa suojaan vertaimevien hyönteisten aiheuttamalta kiusalta ja kuumuudelta. Porot voivat teollisuusalueella altistua vahingoille ja toisaalta porot voivat häiritä ihmistoimintaa, jos ne hakeutuvat avonaisiin halleihin tai vastaaviin rakennuksiin hakemaan viilennystä. Porojen aitaaminen pois yritystoiminnan tonteilta ei kuulu paliskunnan tehtäviin, vaan aitaaminen on toimijan vastuulla. Paliskunta pyytää huomioimaan tämän uutta toimintaa alueelle suunniteltaessa. Kaavassa tulisi tästä syystä informoida porojen vapaasta laidunnusoikeudesta yleisen kaavamääräyksen kautta. Esimerkiksi:

”Rakennettaessa poronhoitoalueelle on huomioitava porojen vapaa laidunnusoikeus.”

Ivalon paliskunnan ja sen osakkaiden esittämät lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävänä kaavan jatkovalmistelussa. Mikäli Ivalon paliskunta näkee tarpeellisena, paliskunnan kanssa tulee neuvotella kaavasta asianmukaisesti.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
Toiminnanjohtaja

Lausunnon valmistelija, lisätiedot: Marja Anttonen, etunimi.sukunimi@paliskunnat.fi, +358 40 1247422

ma/ao